

2025-09-03

Finansdepartementen
Diarienummer: Fi 2025/00744

Remissvar på betänkandet Enklare mervärdesskatteregler vid försäljning av begagnade varor och donation av livsmedel (SOU 2025:30)

Forum – idéburna organisationer med social inriktning vill härmed lämna följande synpunkter på promemorian, då vi representerar en mycket bred uppsättning av civilsamhällets organisationer och idéburna aktörer i välfärden i Sverige.

Forum - idéburna organisationer med social inriktning är en intresseorganisation för civilsamhällets organisationer, som verkar för ett samhälle där ett starkt ideellt engagemang och självständiga idéburna organisationer har goda förutsättningar att bidra till och utveckla vårt gemensamma samhälle, demokrati och välfärd. Våra medlemmar består av en bredd av organisationer – alltifrån Sveriges största civilsamhällesorganisationer till medlemmar med ett fåtal anställda. Tillsammans representerar de hundratals individuella föreningar, tusentals anställda och hundratusentals ideellt engagerade människor. Medlemmarna bidrar alla till en starkare demokrati och välfärd samt att ge människor en röst.

Forum välkomnar förslag som stärker civilsamhällets möjligheter att bidra till återbruk, minska matsvinnet och underlätta samverkan med näringslivet. Vi vill underlätta för fler att engagera och organisera sig för en hållbar framtid, vilket vi ser att detta förslag kan bidra till att möjliggöra. Vi tillstyrker därmed huvudsakligen utredningens förslag om förenklad vinstmarginalbeskattning (VMB) vid försäljning av begagnade varor samt undantag från mervärdesskatt vid donation av livsmedel.

Idéburna aktörer inom andrahandsmarknaden utgör en väsentlig del av samhällsinfrastrukturen. Överskott från idéburna andra hands-verksamheter ger stöd till sociala ändamål, erbjuder arbets- och praktikmöjligheter och bidrar till lokal gemenskap. Exempel på Forums medlemmar med sådan verksamhet inkluderar Amnesty, Islamic Relief Sverige, Svenska kyrkan, Hela Människan och Sociala Missionen, vilka förmedlar såväl sociala som miljömässigt hållbara värden genom sina verksamheter.

Forum har även under lång tid drivit frågan om att förenkla momsreglerna för idéburna organisationer. Förslaget om att undanta donationer av livsmedel från momsplikt är ett viktigt steg för att undanröja befintliga hinder som leder till att användbar mat kasseras. För att civilsamhällets aktörer innebär detta både

minskad osäkerhet och större möjligheter att långsiktigt planera och utveckla verksamheter som bygger på donationer, samtidigt som det bidrar till minskat matsvinn och en hållbar resursanvändning.

Ökad förutsebarhet vid donation av livsmedel (kap. 13)

Forum tillstyrker förslaget att undantaget från skatteplikt ska omfatta donationer av livsmedel och till allmännyttiga stiftelser, ideella föreningar och registrerade trossamfund som främjar eller bedriver social hjälpverksamhet. Genom att även inkludera felmärkta varor, varor med skadade förpackningar och varor utan defekter skapas en reell möjlighet att öka både volymen och bredden på donationer som når människor i utsatthet.

För civilsamhällets aktörer innebär detta en minskad administrativ osäkerhet och förbättrade förutsättningar att långsiktigt planera och utveckla verksamheter baserade på livsmedelsdonationer. Erfarenheter från idéburna aktörer visar att donationer kan generera betydande samhällsnytta, dels genom arbetsträning och social inkludering, dels genom återförsäljning av varor som annars riskerar att bli svinn. Exempelvis visar en enkät bland Matmissionens medlemmar att möjligheten att köpa livsmedel till reducerat pris bidrar till minskad stress över matinköp och till förbättrade förutsättningar för en hälsosam kosthållning. Den ökade efterfrågan på medlemskap i Matmissionen och den parallella ökningen av hushåll som söker stöd i öppna verksamheter runt om i landet illustrerar tydligt behovets omfattning och aktualitet.

Forum konstaterar emellertid att mervärdesskatten inte alltid utgör det huvudsakliga hindret för donationer. Inom delar av grossistledet har befintliga regler i praktiken redan möjliggjort värdering till noll kronor för varor nära bäst före-datum eller med skadad förpackning, vilket i vissa fall gjort donationer skattemässigt möjliga. De största hindren gäller i stället färskvaror och kylvaror med kort hållbarhetstid, där kraven på snabb hantering, obruten kylkedja och livsmedelssäkerhet skapar betydande praktiska utmaningar. För att reformen ska leda till en faktisk ökning av donationer och inte enbart en skattemässig förenkling, behövs därför kompletterande insatser. Detta kan omfatta förbättrade logistiklösningar, ökade möjligheter till samordning samt riktade informationsinsatser för att öka företagets kännedom om de nya förutsättningarna.

Forum vill även framhålla vikten av att regeringen överväger en framtida utvidgning av undantaget till att omfatta vissa hälso- och hygienprodukter, såsom schampo, tvål, toalettpapper, blöjor och mensskydd. Dessa produkter är grundläggande för människors hälsa och välbefinnande, och en sådan förändring skulle kunna främja ytterligare donationer, minska avfall samt ge ett direkt tillskott till civilsamhällets förmåga att möta basala behov hos ekonomiskt utsatta grupper.

5.2 Allmänt om handeln med begagnade varor

Forum tillstyrker förslaget om ett utvidgat förenklat vinstmarginalförfarande för begagnade varor. Förslaget bedöms minska den administrativa bördan för aktörer på andra hands-marknaden och därigenom underlätta för en sektor som har en

central betydelse i den cirkulära ekonomin. För civilsamhällets organisationer, vilka i stor utsträckning driver andra hands-verksamheter, innebär detta att resurser kan frigöras till kärnuppdrag och sociala insatser.

Forum vill dock framhålla att idéburna aktörers verksamhet på andrahandsmarknaden skiljer sig väsentligt från kommersiella aktörer som drivs av vinstintresse. Den idéburna sektorn drivs inte av vinstintresse. De överskott som genereras återinvesteras i verksamhetens uppdrag och används till insatser som sociala verksamheter, arbetsträning och stöd till utsatta grupper. Därmed skapas samhällsnytta som sträcker sig bortom de miljömässiga vinster som återbruket i sig medför. Det finns en risk att de sociala mervärdena minskar om kommersiella aktörer ges oproportionerliga konkurrensfördelar och idéburna verksamheter därigenom riskerar att trängas undan.

Mot denna bakgrund understryker Forum vikten av en uppföljning av reformens effekter som inkluderar inte endast skatteintäkter och administrativ effektivitet utan även konsekvenserna för balansen mellan kommersiella och idéburna aktörer. En sådan uppföljning bör särskilt beakta i vilken utsträckning civilsamhällets roll som social och miljömässig aktör kan bevaras och vidareutvecklas.

Förslaget om förenklad vinstmarginalbeskattning (VMB) bedömer vi kan ge betydande administrativ lättnad, särskilt för mindre aktörer utan avancerade systemstöd. Nuvarande krav på beräkning av vinstmarginal per enskild vara är tidskrävande och binder resurser som annars kan användas för kärnverksamheten. För att reformen ska bli fullt genomförbar krävs att regelverket utformas med tydlig hänsyn till idéburna aktörers förutsättningar, där verksamhetens syfte är samhällsnytta snarare än vinstmaximering och där administrativa resurser ofta är mer begränsade än hos kommersiella aktörer. Skatteverket bör därför ta fram målgruppsanpassad vägledning som säkerställer att även små och lokalt förankrade organisationer kan tillämpa reglerna effektivt.

Vi tackar för möjligheten att lämna synpunkter på utredningen.

Vänliga hälsningar,
Hanna Kroksson
Ordförande - Forum